

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus IV. De Subjecto Censuræ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

cenfuras? negat Suarez D. 2. S. 3. n. 12. quia infidelis non est membrum Ecclesiae; ergo jure divino est incapax sacrae jurisdictionis; cum haec debeat residere in eo, qui est unum cum corpore mystico Ecclesiae: affirmat tamen Leander cit. q. 32. putans baptismum in tali subjecto, ad hunc actum, requiri solum jure humano. 1. quia etiam talis non baptizatus potest ministrare (quantum est ex jure divino) Sacramentum baptismi. 2. Quia tunc, utpote delegatus, operaretur nomine delegantis Papae. Sed probabilior mihi videtur sententia negans; nam simpliciter baptizare non est actus jurisdictionis Ecclesiasticae; & delegatio supponit subjecti habilitatem.

ARTICULUS IV.

De Subjecto Cenfura.

1656 **Q**uæremus hic, in quem cenfura ferri possit, aut non possit? Non enim quilibet est subjectum capax, in quem haec poena derivetur, ut patebit ex sequentibus. Subjectum Ecclesiasticae cenfurae non esse nisi hominem, communis tenet cum Navarro, Suarez, Coninch, Layman, & aliis apud Castropalaum D. 1. de cens. p. 6. n. 1. ratio est, quia, ut dicemus n. 1663. cenfura ferri non potest, nisi in subditum potestati Ecclesiasticae, qualis est solus homo, quamvis non quilibet quoad omnia. Ex eo autem, quod Ecclesia creaturas irracionales homini noxias quandoque anathematizet, non est, quod cenfura ferat; sed quia illas detestatur, & execratur; hoc enim interdum significat anathema, ut constat ex ep. 1. Pauli ad Galat. his prae-missis:

1657 **Q**uæstio est 1. an subjectum cenfura debeat esse homo viator? R. subjectum, cenfurae directe capax, non esse, nisi hominem vivum; Sic Castropal. cit. n. 1. & apud illum Navarr. Covar. Suar. Avila, Layman contra Abbatem, Tabien. Gabriel. Ugolin. P. Bauny; & alii apud Leandrum tr. 1. de cens. D. 3. q. 4. ratio est, quia nec ferri potest in solam animam; cum sit extra forum Ecclesiae: nec in corpus, cum sit incapax rationis, & emendationis. Et patet ex verbis Christi Math. 16. *quacunq; ligaveris super terram; in quaerba Gratianus 24. q. 2. super terram, inquit, non sub terra; ostendens, quod de mortuis sententiam ferre non possimus.* Nam ut

Leo. 1. ad Rustic. Episcopum Narbonensem, epist. 90. vel ut aliis, 92. c. 7. *horum causa DEI judicio reservanda est.* Ex quo sequitur, in mortuos non posse cenfura directe ferri.

Dixi directe. Nam indirecte potest, ut 1658 bene notat Barbof. in c. *à nobis*, 2. de sent. excom. n. 4. hoc enim aliud non est, quam propter delictum decedentium ex hac vita, ligare vivos, ut eis non impendant certa obsequia, v. g. sepulturam sacram, & similes caeremonias in Ecclesia. Unde similis obligatio directe tangit vivos, & indirecte solum, scilicet ratione vivorum, qui prohibentur exercere dicta obsequia, quosdam cenfurae effectus derivat Ecclesia in defunctos. Et hoc solum probant illi textus, quibus adversarii probant *excommunicari defunctos*, vel à cenfura solvi, scilicet *indirecte*; quatenus nimirum directe vivis imponitur, vel tollitur aliqua obligatio per ordinem ad mortuos ob eorum delictum. Deinde aliud est, cenfura *incurri à mortuis*, aliud, *declarari de mortuis*, quod ipsam incurrerint vivi, & sine absolutione ab illa decesserint. Primum ex nullo textu probatur, bene tamen secundum, ita Gibalinus cit. disq. 3. q. 2. n. 7.

Ex hoc etiam sequitur, eum, qui man- 1659 dat fieri delictum, cui annexa est cenfura, sed moritur ante illius executionem, nullam cenfurae incurrere; quia tunc non est amplius in statu viae, cum scilicet non consummeretur delictum ipso vivente, prout cadit sub cenfura; Castropal. Laym. & Gibalin. disq. 3. q. 2. hoc autem procedit solum, cum cenfura fertur in mandantem accessorie; non vero si principaliter, ut patet ex dicendis infra. Idem est de quavis cenfura sub conditione, si alter moritur ante conditionis eventum, ut habet Leander cit. q. 6.

1660 **Q**uæstio 2. est, an subjectum cenfura debeat esse homo baptizatus? R. affirmative cum communi; quia non baptizati nec sunt subditi Ecclesiae, nec capaces bonorum spiritualium, quibus privant cenfura. Et ideo de illis Ecclesia judicare nequit, juxta illud Pauli ad Cor. 5. de his, *qui foris sunt, nihil ad nos.* Ex quo inferes, Haereticos vel Apostatas posse ligari cenfura, quia propter characterem, quem acceperunt in baptismo, semper manent subjecti Ecclesiasticae jurisdictioni; non autem Turcas, & similes non baptizatos; nec etiam Cathe-

cumenos ex eadem ratione; ita communis cum Leandro cit. q. 8. contra Archi-Diaconum, ejusque sequaces.

1661 Quæstio 3. est, an subjectum censuræ debeat esse homo compos rationis? *ꝛ.* illum non esse capacem censuræ, qui, dum ponit actum sub censura prohibitum, non est compos rationis; quia tunc non committit culpam. Ebrius autem, vel amens, qui prius erat compos rationis, dum commisit delictum, potest ligari censurâ, quod intellige, si amentia non sit perpetua; si enim talis foret, caderet spes omnis poenæ medicinalis; ita Layman loquens de censura, quæ fertur ab homine. Responsionem nostram tenent Suarez, & Layman l. 1. Sum. tr. 5. p. 2. n. 3. quos citat & sequitur Castropalaus. Tunc enim adesset omne illud, quod requiritur ad ponendam causam censuræ, scilicet cum usu rationis, liberè commissum delictum sub censura vetitum. Si verò quid committant pro statu, quo carent usu rationis, ligari nequeunt. Tunc enim sunt expertes culpæ. Priorem casum de iis, qui post delictum incidunt in amentiam, quem Layman restringit ad censuram ab homine, meritò ex eadem ratione extendit Leander cit. q. 15. etiam ad censuram à jure.

1662 Quæstio 4. est, an in subjecto censuræ ultra usum rationis requiratur etiam pubertas? *ꝛ.* pueros impuberes, rationis capaces, posse ligari censuris à jure latis; ita Suarez D. 5. S. 1. n. 17. Coninch, & alii, quos citat, & sequitur Castropalaus contra Abbatem, Lupum, & Ugolinum; quia sunt capaces delicti sub censura prohibiti, nec requiritur ad censuram, ut impubes citetur, vel in judicio compareat (ut supponunt adversarii) nec ullo jure eximitur. Idem censet Castropalaus de censura per sententiam specialem; quia possunt impuberes in judicio respondere medio tutore, vel procuratore; aut etiam tantum instrui, ut non minus intelligant, quàm puberes: Suarez autem, Vasquez, Corduba, Henricus Diana, & alii contra Hurtadum & Alterium docent defacto non velle Ecclesiam impuberes coercere censuris, nisi aliàs ex verbis juris, aut inflictæ censuræ contrarium expressè innotescat, 1. quia convenientius est, tales punire poenis, quibus facilius coercerentur, 2. quia ex pietate Ecclesiæ præsumi potest, quod nolit in illis descendere usque ad impuberes. Sed huic

resolutioni videtur ob stare *c. Super eo* 1. de sent. excom. ubi Pontifex loquitur de impubere Clerico alterum percussente. Coeterrum lib. 1. tit. 2. de Constitut. tanquam probabilibus amplexi sumus; impuberes non ligari censuris, & poenis Ecclesiasticis, latis non tantum ab homine, sed etiam à jure, exceptâ solâ excommunicatione ipso jure lata ob Clerici percussorem, de quo procedit dictum *c. super eo*.

Quæstio 5. est, an censura ferri possit in non subditum? *ꝛ.* negativè; quia sicut in ferente requiritur jurisdictio pro foro externo; sic in eo, in quem fertur, requiritur subjectio; hæc enim sunt correlativa, ut bene notat Suarez D. 5. S. 1. n. 26. & patet tum ex *c. Romana*, de sent. excom. in 6. tum ex *c. A nobis*, de sent. excom. hinc licet excommunicatio lata in non subditum deinde etiam a Judice proprio rata habeatur, adhuc nulla est, ut bene docet Gibalinus de jurisdict. sacra, disq. 4. q. 1. in principio; quod enim principio nullum fuit, nunquam ratum haberi potest. Nam Declaratio nihil novi facit (ut docet Suarez de leg. l. 8. c. 1. n. 7.) sed jus explicat; nec quicquam concedit: ergo si prius jus nullum fuit, etiam post talem ratihabitionem nullum erit, nisi accedat nova sententia proprii Judicis non tantum declaratoria, vel confirmatoria prioris juris, sed revera statuens novum jus; ita Gibalinus cit. juxta *c. prudentiam*, de offic. & potest. judic. delegari.

Ex hac responsione sequitur. 1. quod nemo in se ipsum ferre possit censuram, quamvis possit quis denunciare censuram contra se latam ab alio. Sic enim jam esset distinctio inter eum, qui fert, & inter eum, in quem fertur censura; Gibal. cit. consecr. 1. in fine. Sequitur 2. censuram ferri non posse in Superiorem, vel æqualem ferenti, intellige, si sint æquales jurisdictione; nam par in parem non habet imperium ex *c. Innovit*, de elect. in 6. neque inferior in Superiorem. Aliud dicendum esset, si forent æquales solum in dignitate, sed in diversis territoriis & jurisdictionibus. Sic potest Episcopus delinquens in aliena dioecesi, vel etiam Archi-Episcopus in territorio sui suffraganei Episcopi etiam censuris puniri; ita Gibalinus de sacra jurisdict. disq. 4. q. 1. consecr. 2. Tum enim talis delinquens, ratione delicti, fit subditus Domino talis territorii sacri. Quod existimo verum, si delictum sit contra legem communem,

municipem, non municipalem, vel particularem talis Episcopi. Hac enim non tenentur, qui non sunt proprii subditi, ut docet Layman. de leg. l. 1. tr. 5. p. 1. c. 4. n. 5. Nec valet id, quod assertit Archi-Diaconus ex c. *Placuit* 6. q. 3. probans ex illo Superiorem ab inferiore posse censurâ notari; quia in illo solùm dicitur, quòd subditus unius Episcopi possit excommunicari ab altero Episcopo, in causa furti, quod in ejus diocesi, & jurisdictione commissum est. Sequitur 3. in Summum Pontificem à nullo homine posse fieri censuram; quia nulli est subditus. Excipit tamen Leander q. 18. casum, quo Papa incidere in hæresim; quo casu (etsi Corneio neget Papam à Concilio compelli posse censuris ad comparandum) probabilis tamen affirmatur cum pluribus ex c. *Si Papa*, dist. 40. ubi dicitur, ut nullus mortalium culpas Papæ redarguere præsumat, nisi deprehendatur à fide devius.

1665 Si petas, an Episcopus diocesis, in qua peccatum est admissum, punire possit auctorem ejus, quamvis diversa sit diocesis à sua? R. Episcopum posse advenam, qui in sua diocesi deliquit, jubere, ut satisfaciat læso, & si nolit, etiam censuris coercere, quam diu est intra diocesis; ita Baunus de Cens. tr. 1. q. 11. quia delictum non facit aliquem absolute subditum illius loci, in quo deliquit; sed tantum, quamdiu ibi est, ergo solùm in dato casu puniri potest à tali Episcopo. Excipe, nisi legitime fuerit citatus, hinc si post talem citationem abeat, potest à suo Episcopo ad alterius preces cogi, ut se illi sistat. An verò ratione delicti in aliena diocesi præcisè commissi censuris pleæti possit advena, dicam in sequentibus. Hinc

1666 Quæstio est 6. an censura ligent advenas? Universalis regula hæc esse potest: ubi aliquis definit esse subditus Episcopi, ibi non potest ab illo ligari censurâ: ibi potest, ubi incipit esse subditus, ita Gibal. cit. disquis. 2. q. 3. n. 1. ratio est, quia nemo potest ferre censuram in non subditum; potest verò in subditum, ex dictis. Ex hoc deducunt aliqui, quòd advena non incurrat censuram in ea diocesi, ad quam venit sine animo figendi domicilium, aut per longum tempus ibidem commorandi, statuto, aut sententiâ speciali, vel etiam generali, sed solum diocesana latam. Ratio est, quia talis advena non est illius Episco-

pi subditus, nec ligatur specialibus illius loci legibus, ut docet Palud. Sylv. Sanch. Coninch, Azor, & alii, quos citat, & sequitur Layman l. 5. tr. 6. c. 10. n. 4. & desumitur ex L. *Hæres autem*, ff. de indicis, arguiturque ex c. *ult.* de foro compet. Sed hoc resolvendum est, juxta diversas sententias in quæstione, an, & qualiter advenæ, & peregrini ligentur, vel non ligentur specialibus statutis locorum, ad quæ veniunt, aut quæ transeunt, de quibus egimus l. 1. Tit. 2. de Constitut.

Aliud est, si quæstio fiat de censuris à 1667 jure, vel ab homine latis, etiam per statuta specialia locorum, in quæ veniunt, sincedant animo ibi figendi domicilium, aut quasi domicilium; quod fit, si veniant animo ibi per longum tempus commorandi, tunc enim omnino etiam illis, si delinquant, involvuntur; quia tunc fiunt subditi illius territorii, atque adeo specialibus ejus etiam legibus ligantur; est communis, & tenet Paludanus, S. Antonin. Suarez, Sylv. Sanchez & alii, quos citat, & sequitur Layman de legib. tr. 4. c. 12. & constat ex c. *ult.* de foro compet. quod tamen non procedit de iis, qui veniunt animo manendi ad breve tempus, sed per accidens manent diutius, quia negotium v. g. spe tardius procedit. Si autem dicatur, eos non obligari specialibus locorum statutis; secus est.

Dices 1. quando extranei delinquant 1668 contra specialem legem loci, in quo sunt advenæ, ratione delicti fiunt subditi talis loci; ergo incurrunt censuras tali lege specialiter latis. R. si loquamur in suppositione, quòd non ligentur specialibus locorum statutis; negari suppositum antecedentis, quòd advenæ delinquant, dum in tali loco agunt id, quod ejus statuto speciali vetitum est. Prius enim requiritur, ut illos obliget ea lex specialis, quam ut contra illam peccent. Ad illud autem requiritur, ut sint subditi Superioris ejus loci, quod respectu advenarum deficit. Sic etiam Barbosa in c. *à nobis*. h. t. n. 4.

Dices 2. is, qui furtum in aliena diocesi 1669 sub excommunicatione vetitum committit, fit subditus Episcopi illius loci ratione delicti, licet sit advena; ergo advenæ ligantur censuris latis à statuto speciali. R. quòd talis fur delinquat, quatenus agit contra legem communem de non furando; non autem contra legem specialem loci; hac

hac enim non tenetur in dicta suppositione. Unde concedo, quod ratione furti, ut est contra legem communem, fiat subditus illius loci Episcopi, ab eoque cogi possit censuris ad satisfaciendum; non verò ratione furti, ut est contra legem peculiarem loci, sic Gibalin. cit. disq. 3. q. 1. n. 11.

1670 *Questio est 7. an censura ligent existentes extra territorium? Pro resolut. not. 1. quod subditus alicujus Episcopi dupliciter possit committere rem ab Episcopo sub censura vetitam, 1. intra diocesim, 2. extra. Not. 2. aliquid sub censura prohiberi posse, vel per statutum, vel per sententiam generalem, aut specialem. Not. 3. discrimen esse inter statutum, & sententiam; illud enim non ligat, nisi ratione territorii, si scilicet delinquens intra illud existat; hæc verò afficit personam ubique existentem; ita Suarez D. 5. de cens. s. 5. n. 14. & 15. quem refert, & sequitur Gibal. cit. q. 3. §. Non autem. Ex hoc dicendum, quod leges territorii non ligent cives absentes, ita Sylv. Covar. Less. Suar. Sanch. & alii, quos citat, & sequitur Layman cit. c. 11. & deducitur ex c. 2. de constitutionibus in 6. ubi dicitur, quod *statuto Episcopi, quo in omnes, qui furtum commiserint, sententia excommunicationis promulgatur subditi ejus; qui furtum extra diocesim illius committunt, minimè ligari noscantur; cum extra territorium jus dicenti non pareatur impune.**

1671 Ad hoc ultimo puncto excipi à nonnullis solet statutum, quod præcipuè respicit rem in territorio sitam, vel ipsius commodum; tunc enim volunt illo etiam absentes ligari, Abbas, Sylvester, Sayrus, & Suarez apud Layman cit. id, quod habetur in c. *Ex tua*, 11. de Cleric. non resident. ibi: *in Ecclesiis eorum, qui se fraudulenter absentant, nec ab ipsis valet citatio pervenire: trina citationis edictum facias publicari: & si nec sic curaverint obedire: & ultra sex menses suas deseruerint Ecclesiis, juxta Sanctiones Canonicas, eis debent merito spoliari.* Tale statutum est, ut Clerici certo anni tempore veniant ad Synodum; id, quod Gibalinus putat tunc procedere, quando non ponitur actus, qui ponendus erat intra territorium, disquis. 4. q. 2. n. 5.

1672 Si pétas; quid dicendum de legibus communibus? R. peregrinos etiam non ligari legibus, à quibus eximuntur incolæ

locorum, ad quæ peregrini advenerant. Est enim privilegium quasi locale, quo peregrinus frui potest, ita Suarez, Sanchez, & alii, quos citat, & sequitur Layman cit. n. 4. quod verum esse volunt, si in eodem loco sint duæ parochiæ, in quarum una ligant, in altera non ligant ejusmodi leges, si sint in loco ab illis exempto. Præter hæc advertendum, ex dicendis, ad censuram requiri actum externum consummatum in ea ratione, sub qua prohibetur, quamvis ad alias poenas subinde sufficiat delictum inchoasse; Suarez de cens. D. 5. f. 4. n. 1. quem citat & sequitur Gibal. cit. §. *Alterum.* Hinc colligit Suarez, ibi delictum censeri committi per ordinem ad incurrendam censuram, ubi exterius consummatur, quamvis inchoetur alibi de quo V. quæ diximus l. 1. Tit. 2. de Constitut.

Ex his inferitur 1. quod subditus extra territorium committens factum, per aliquod statutum suæ diocesis sub censura prohibitum, non incurrat censuram; quia tale statutum non ligat extra territorium per n. 1670. ita Layman l. 1. tr. 5. c. 4. n. 6. Gibal. cit. n. 4. & clarè definitur à Bonifacio VIII. c. *ut animarum*, 2. §. *statuto Episcopi, de constitutionibus in 6. relato à nobis sup.* Inferitur 2. quod non incurrat censuram in sua diocesi statuto latam in homicidas, qui in tali loco alterum lethaliter vulnerat, primò morientem extra diocesim; ita Suarez D. 5. f. 5. n. 9. quem citat, & sequitur Layman n. 6. & tenet Diana, tr. 1. de excom. resol. 100. n. 2. & resol. 102. n. 4. quia delictum non consummatur ibi, ubi sub censura est vetitum.

*Questio est 8. An subditus incurrat censuram, agendo extra diocesim, quod ipsi mandato speciali prohibitum est ab Episcopo proprio? R. id negari à Coninch. D. 13. d. 7. Avila, Henricq. & Sayro apud Layman cit. n. 6. quos sequitur Diana tr. 1. de excom. resol. 98. & 99. quia sic Episcopus diceret jus extra territorium. Extra territorium autem dicenti jus impune non pareatur ex c. *ut animarum*, de constitut. in 6. affirmari autem ab Ugolino Layman, Bonacinà & aliis, quos refert, & sequitur Gibal. disq. 3. q. 1. n. 9. Ratio est 1. quia dictum c. *ut animarum* loquitur solum, cum per hoc invaditur, & violatur alienum territorium, in illo dicendo jus, cum strepitum forensi, cognitione causæ, &c. ita Abbas*

inc. *Novit*, n. 3. de offic. Legati, Navarr. c. 27. n. 6. Sayrus, quos citat, & sequitur Layman l. 1. tr. 5. p. 1. c. 4. n. 8. Deinde censura lata sententia non requirit, ut jus ulterius dicatur, quia trahit insensibilem executionem secum juxta c. *Pastoralis*, in fine, de appellationibus.

1675 §. Si tale factum, extra dioecesim commissum, delinquenti prohibitum sit statuto speciali, non contrahi censuram; sed, si præcepto, seu mandato speciali. Ratio primi est; quia statutum, etiam speciale, non afficit subditum immediate, nisi ratione loci, qui statuenti subest; ergo, si delictum non committitur in loco statuenti subiecto, lex seu statutum illud poenale non afficit subditum, nisi cum est in loco subiecto. Unde c. *ut animarum*, non loquitur solum de sententia Judicis cum strepitu forensi, sed de quacunque, quæ fundatur in statuto, seu dispositione, sive præceptiva, sive prohibitiva, ratione territorii: ratio secundi est ex natura mandati, seu præcepti. Hoc enim afficit immediate subditum, ubicunque existat; licet executio poenæ, si judicialis esse debeat, fieri nequeat in quovis loco.

1676 Ex his inferes 1. in eos, qui Episcopo sunt subditi ratione domicilii, vel beneficii, etiam dum existunt extra dioecesim, dici posse sententiam ab Episcopo, si delinquant vel contra statutum intra locum, quo ligat; vel etiam extra, si contra præceptum. Hinc quando dicitur, Episcopum non habere subditos extra dioecesim, intellige illos, in quos ibi agere possit judicialiter, & cum strepitu forensi; ita Layman cit. & Diana tr. 1. de excom. resol. 99. n. 5. in fine contra Basilium Pontium de matrim. l. 5. c. 7. §. 2. n. 20. apud Dianam cit. resol. 98. n. 7.

1677 Inferes 2. Episcopi legislatrici potestati non ob stare, quod propter delictum intra territorium commissum, incurraur ipso facto censura etiam extra territorium; ita Laym. cit. c. 4. n. 7. Hinc qui subditus est Episcopo ratione domicilii, licet fugiat commissio delicto, etiam absens citari potest per nuntium, vel literas; & si contumax sit, excommunicari, c. *Ex tua*, de Clericis non residentibus. Sic enim Episcopus dicit jus intra suum territorium, licet illud exequatur nuntius extra illud; quia hæc executio non est judicialis; ita Abbas apud Laym. loc. cit.

Tom. V.

Quæstio est 9. quid dicendum sit, 1678 quando censura fertur propter delictum præteritum? 1. delinquentem teneri censurâ latâ per Episcopum, in cujus territorio peccavit, si, priusquam mutavit domicilium, est lata, vel illi saltem per citationem virtualem his intentata. Quia quoties causa in aliquo tribunali incepta fuit, in illo finienda est, L. *Si quis*, de judic. ff. & c. *Proposuisse nobis*, 19. de foro compet. ibi: *Proposuisse nobis, quod quidam subditus tuus ad petitionem cujusdam adversarii sui, à te legitime citatus ad causam, quia postmodum jurisdictionis alterius esse cepit, tuum intendit judicium declinare. Porro tue prudentie dubium esse non credimus, quod is in prædicta causa jus revocandi forum non habet, quasi ab illo jam preventus*; excipe nisi vel jussu Episcopi, vel ob commune bonum mutaverit domicilium; tunc enim desineret esse subditus prioris Episcopi etiam in causis coram illo inchoatis, ex doctrina Bartoli ad L. 1. ff. de poenis: Si verò post commissam culpam prius, quàm censura, vel ejus causa litigari cœpta est, mutavit domicilium, non ligabitur censurâ.

Ex hoc sequitur 1. posse quem facti subditum alterius ratione delicti in territorio illius commissi, licet ei prius non fuerit subditus; ex c. *ult.* de foro compet. 2. Cum quis ratione delicti sit subditus alterius, cum non manere subditum, nisi quàm diu manet in loco, in quo deliquit; non verò si recessit, nisi jam inchoatâ sit causa. Sic Armilla V. *Excommunicatio*, n. 35. Layman c. 4. n. 7. Tertio, quod censura lata per statutum liget non tantum illos, qui subditi sunt eo tempore, quo statutum conditur, sed etiam, qui deinde fiunt; sententia verò tantum eos, qui, dum ferebatur, actu subditi erant; illud enim est perpetuum, & semper loquitur ex L. *Arriani*, C. de hæreticis; hæc verò refertur solum ad tempus, quo fertur, assumitque vires omnes in continenti; ita Panormit. apud Gibalin. disq. 3. q. 1. n. 12. Statutum verò habet tractum successivum. Quarto Regularium Ordinum Prælatos, quibus jurisdictio in suos competit ratione voti obedientiæ, non territorii, posse suos obligare præceptis, ubicunque sint, atque adeo existentes in alieno territorio citare, excommunicare, &c. ita Ugolin. & Suarez cum Layman, loc. cit.

Bbb

ARTI.

ARTICULUS V.

De censuris in Exemptos.

1680 **A**Nte resolutionem supponendum, monasteria, & loca exempta à jurisdictione Episcopi, licet materialiter, non tamen formaliter, esse intra dioecesim Episcopi, patet ex c. 1. de privileg. in 6. ubi locus exemptus clarè excipitur à jurisdictione Episcopi. Hinc si Episcopus statuto generali sub excommunicatione lusum aleæ interdicit clericis, ludens in loco exempto non incurrit excommunicationem ex n. 1675. quia non delinquit intra dioecesim formaliter; his præmissis: communis responsio est, exemptos, quæ tales, non posse ab illo censuris affici, à cujus jurisdictione exempti sunt; deducitur ex dictis n. 1663. quia non sunt illius subditi, si sunt exempti. Ex hoc etiam deducitur, quòd statutum Episcopi, ne quis ingrediatur monasteria monialium, vel cum illis loquatur, non obliget ingredientes, vel loquentes ibi, si monasterium sit exemptum; quia tunc sunt formaliter extra territorium Episcopi. Aliud dicendum putat Gibalinus discq. 4. q. 2. n. 5. si statutum sub censura interdicit *talem accessum*, quia via ad locum exemptum non eximitur: potest tamen fortasse non immeritò dici ex c. *Licet*, de privileg. in 6. si personis illis exemptis concessa sit licentia loquendi cum illis, licere his accessum, ex dicto capitulo, ubi dicitur, quòd quando uni conceditur exemptio, seu privilegium per ordinem ad actionem, quæ sine altero non fit, aut fieri vel non potest, vel non solet; exemptionem, vel privilegium extendi etiam ad focium.

1681 Ex dictis infertur 1. exemptos à jurisdictione Episcopi, nec per sententiam generalem, nec specialem ab illo censuris ligari posse; ita Rodriquez, tom. 2. qq. regular. q. 59. a. 5. allegans diploma Martini V. Clement. IV. Eugen. IV. Sixti IV. qui variis religiosis ordinibus hoc privilegium concesserunt, ita, ut ejusmodi censuræ ab Episcopis contra illos latæ nullæ omnino sint, & invalidæ. Et hoc extenditur etiam ad Legatos à latere per privilegium à Sixto IV. concessum Carmelitis. Excipe, nisi tales Legati à Sede Apostolica habeant specialem autoritatem contra dictum privilegium; sed eo casu debet Legatus nominatim eum exprimerè, quem censu-

râ ligare vult; nec sufficit, ut in sententia dicatur generaliter, *ut perinde valeat, ac si essent expressi nominatim*, nisi & huic favori per facultates illis legatis concessas speciatim derogetur; ita Rodriquez ex constitutione Martini V. ibid. relata, quibus positus:

Quæres 1. an Regulares exempti ab Episcopis, indirectè saltem excommunicari possint? Casus esset, si directè excommunicarent eos, qui ipsis deserviunt, præsertim intuitu illorum, quibus serviunt. Responsio est negativa ex c. quanto, de privileg. ubi Honorius III. Archiep. & Episcopi, in quorum dioecesi Monasteria, & Prioratus Cluniacensi Monasterio subiecta consistunt, ad eorum Regularium querelam sic scripsit: Sanè dilecti filii Abbas & Conventus Cluniacen. gravem nobis querimoniam obtulerunt, quòd quidam vestrum, & vestrorum officiales, cum in eos, & sui ordinis monachos non possint excommunicationis, & interdicti proferre sententias, eo quòd super hoc Apostolica Sedis privilegia sunt muniti, in eos, qui molunt in molendinis, vel coquant in furnis eorum, quicquid vendenda, seu emendo, aut aliàs eis communicant, sententias præferunt memoratas: & sic Apostolicorum privilegiorum non vim & potestatem, sed sola verba servantes, dicti ordinis Monachos quodam modo excommunicant, dum eis alios communicare non sinunt. Ex quo illud etiam evenit inconveniens, ut ipsi monachi, quantum ad hoc judicentur iudicio Judæorum, & qui eis communicant in prædictis, majorem excommunicationem incurrant, quam etiam excommunicatis communicando fuerint incurfuri. Nolentis igitur hæc crebris ad nos clamoribus jam perlata, ulterius sub dissimulatione transire, Vobis universis, & singulis mandamus, quatenus hujusmodi sententias in fraudem privilegiorum nostrorum de cætero non feratis; quia si super hoc ad nos denuo clamor ascenderit, non poterimus conniventibus oculis pertransire, quin promulgatores talium sententiarum severitate debitâ castigemus.

Hinc quando ipsorum privilegia satis nota, & publicata sunt, aut innotescere potuerunt, si afficerentur ejusmodi censurâ invalidâ, nec indigerent absolutione, nec tenerentur etiam in foro externo abstinere à divinis. Aliud est de particularibus personis singillatim privilegiatis. Illæ enim, licet injustè, imò & invalidè excommuni-